

ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΚΛΕΦΤΑΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΔΗΜΩΔΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΑ ΛΣΜΑΤΑ *

Οι Βούλγαροι, ὡς οἱ ἐμόφυλοι αὐτῶν Σέρβοι, ἔχουσι ἀφθονίαν δημοτικῶν ἄσμάτων, πιστῶς ἀπεικονιζόντων τὰ ἦθη καὶ τὰς δεξασίας αὐτῶν καὶ τὰ ἰδιάζοντα εἰς τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρά των αἰσθήματα. Πλὴν τοῦ ἄσματος τοῦ Ὁρφέως, τοῦ ἐκ πολλῶν μυριάδων στίχων ἀποτελουμένου βουλγαρικοῦ ἔπους, οὗ τρανῶς κατεδείχθη ἐπ' ἐσχάτων ἡ νοθεία, πλουσία εἶναι ἢ ποιητικῆ συγκομιδῆ, ἣν ἀπὸ τοῦ ἄσματος Βουλγάρων χωρικῶν συνεχόμεσαν καὶ ἄλλοι ἐρευνηταί, μέγιστα δὲ ὁ Βεσονῶρ, οἱ ἀδελφοὶ Μιλαδίνωφ καὶ ὁ Γάλλος Αὐγουστος Δελζῶν.

Τὰ περιεργότερα τῶν ἄσμάτων τούτων εἶναι τὰ περὶ τῶν χαϊδούτων, ἦτοι τῶν Βουλγάρων κλεφτῶν. Οὐχ βεβαίως διὰ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν αὐτῶν, διότι παντελῶς σχεδὸν στεροῦνται τοῦ ἀρρήτου ἐκείνου γοήτρου, ὅπερ ἀποπνέει ἢ δημῶδης ποίησις παντός ἔθνους, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ὀρεσιβίων ληστῶν τοῦ Ταύρου, τῶν ἀγρίων Κούρδων. Ἄλλ' ἂν καὶ δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν, τὴν γοργότητα καὶ τὴν δραματικὴν κατασκευὴν των ἑλληνικῶν κλεφτικῶν ἄσμάτων ἢ τὴν ἐπικὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν σερβικῶν, ἀλλ' ὅμως τὰ βουλγαρικὰ ἄσματα ἀπὸ ἄλλης ἐπόψεως ἐξεταζόμενά εἰσιν ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Ὁ μὲν ἀναζητῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἄσμασι τὴν ἀφελῆ καὶ ἄδολον ποιητικὴν ἔμπνευσιν τοῦ λαοῦ περιφρονεῖ, ὡς εἰκός, τὰ χυδαῖα καὶ ἀχάρिता ἐκεῖνα κατασκευάσματα βαρβάρου μούσης, ἀλλ' ὁ ἐθνογράφος ἀνευρίσκει ἐν αὐτοῖς πολύτιμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ βοηθήματα· διότι ἀποκαλύπτοντα ἐν εἰδεχθεῖ γυμνότητι τὰ αἰσθήματα τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ ἀφηγούμενα μετ' ἀκριβείας χρονογράφου τὰ κατορθώματα βουλγάρων ἡρώων παρέχουσιν εἰκόνα ἀψευδῆ τοῦ καθόλου χαρακτῆρος τοῦ ἔθνους, ὅπερ ἢ φορὰ τῶν περιστάσεων ἀνέδειξε πρωταγωνιστοῦν ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου.

* Ὁ Χαϊδούτ, ὁ ἦρωας, ὃν τιμᾷ καὶ ὕμνει ὁ βουλγαρικὸς λαός, εἶναι ὁ

*) Ἐδημοσιεύθη ἐν Ἐστίᾳ 1885, τ. Κ' σ. 755—8.

έντελέστατος τύπος Βουλγάρου. Συνενῶν ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ πάντα τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔθνους του προβάλλεται ὡς λαμπρὸν ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς τοὺς νέους Βουλγάρους, οἵτινες μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀκροῶνται ψαλλόμενα τὰ ἐκθειάζοντα τὰς πράξεις αὐτοῦ *πυέσνι* ἢ ὡς τὰ ἀποκαλοῦσιν οἱ συλλογεῖς *ναρόδνι βολγάρσκι πυέσνι*, τὰ ἐθνικὰ βουλγαρικὰ ἄσματα.

Ῥῶσός τις συγγραφεύς, ὁ Πυπίν, ἐν τῇ *Ἱστορίᾳ τῶν σλαβικῶν γραμμάτων*, πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Σέρβων Χαϊδούκων. Εἰ καὶ ἐν ἑκατέρᾳ χώρᾳ, λέγει, αὐτοτελῶς καὶ ἀσχέτως πρὸς ἄλληλα ἐποιήθησαν τὰ περὶ τῶν *Χαϊδούκων* ἄσματα, ὅμως κατ' οὐσίαν εἶναι ὅμοια. Καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ, ὡς καὶ ἐν Σερβίᾳ, αἱ καταπιέσεις τῶν Τούρκων δυναστῶν μεταβάλλουσιν εἰς *χαϊδοῦκον* τὸν εἰρηνικὸν ἀγρότην.

Ἄλλὰ μόνον ὁ ἐξ ἀκράτου φιλοβουλγαρισμοῦ τυφλούμενος ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνῃ τὴν μεγάλην διαφορὰν τῶν Σέρβων *Χαϊδούκων* ἀπὸ τῶν Βουλγάρων *Χαϊδούτων*. Τὴν διαφορὰν ταύτην ἄριστα καταδεικνύει ἐμδριθῆς παρατηρητὴς, ὁ ἐκδότης σερβικῶν καὶ βουλγαρικῶν δημοτικῶν ἄσμάτων κ. Αὐγουστός Δοζών. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Κλέφτης, λέγει, καὶ ἐν Σερβίᾳ ὁ *Οὐσκῶκ* καὶ ὁ *Χαϊδοῦκ* παρέτεινον μετ' ἀνδρείου δεινῶς κινδυνεύοντες τὴν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ ξένου δεσπότη. Ἄλλ' ὁ Βούλγαρος *Χαϊδοῦτ*, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἀφηγουμένων τὰ κατορθώματα τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων, εἶναι πρόστυχος καὶ ἀγρὸς φονεὺς, ἀνανδρὸς ληστὴς πρὸς τὸν συγκρινόμενον ὁ *Μπαλκάν τσελεπής*. ὁ Τούρκος ληστὴς τοῦ Αἱμοῦ, κατὰ τὴν παρατήρησιν Ἀγγλοτινὸς συγγραφέως φαίνεται ἥρωος ἰσχυρώτατος. Ὁ *Χαϊδοῦτ* ἐνεδρεύει ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς, ὅπως ἀρπάσῃ τὴν χρηματοπομπίαν τῶν Τούρκων, χωρὶς βεβαίως νὰ ὀρμᾶται εἰς τοῦτο ἐξ αἰσθημάτων φιλοπατρίας· μόνον καὶ κύριον σκοπὸν ἔχει τὸ λάφυρον, εὐδαμοῦ δὲ τῶν ἄσμάτων ὑποδηλεῖται καὶ πόρρωθεν μῖσος πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἡ διαφορὰ τοῦ φρονήματος εἶναι προδηλοτάτη ἐν τῇ βουλγαρικῇ μιμῆσει συντόμου καὶ καλοῦ σερβικοῦ ἄσματος. μετατραπέντος ἐν τῇ βουλγαρικῇ εἰς ἀφήγησιν ληστρικῶν βιαιοπραγιῶν. Ὁ ἀνδρῆος Μᾶρκος γεωργεῖ τοὺς ἀγρούς του, πρὸς ἐνδειξιν καταφρονήσεως τῶν Γενιτσάρων, ἀλλ' ὁ Βούλγαρος Τατοῦντσος, ἀφ' οὗ ὑπέικων εἰς τὰς προτροπὰς τῆς μητρὸς γίνεται καὶ οὗτος γεωργός, ἐνεδρεύει εἰτα ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅπως ἀπογυμνώσῃ τοὺς ἐδοιπόρους. Ὁ *Χαϊδοῦτ* ἐναδρύνεται διὰ τοὺς φόβους, οὓς διέπραξεν, ἐγκαυχώμενος ὅτι «ἔκαμε χῆρες καὶ ὀρφανά», ἐν ᾧ ὁ Ἕλλην κλέφτης καυχᾶται, ὅτι

Ἔκαμε Τούρκους ὀρφανές, ἔκαμε Τούρκους χῆρες.

«Ἄλλ' ὁποῖα ἡ διαφορὰ τῶν βουλγαρικῶν καυχήσεων, ἀπὸ τῶν ὑπερηφάνων τούτων λόγων τοῦ Ἕλληνοσ :

Ἐγὼ ραγιαῖς δὲν γίνουμαι, Τούρκους δὲν προσκυνᾶω !

ἢ ἀπὸ τῶν γενναίων λόγων τοῦ ἀδαμάστου κλέφτου Στέργιου:

Ὅσο χιονίζουν τὰ βουνὰ Τούρκους δὲν προσκυνοῦμε,
 ἔς τὰς χώραις σκλάβοι κατοικοῦν, ἔς τοὺς κάμπους μὲ τοὺς Τούρκους.
 Χώραις, λαγκάδια κ' ἐρημιαὶς ἔχουν τὰ παλληκάρια,
 παρὰ μὲ Τούρκους, μὲ θεριὰ καλύτερα νὰ ζοῦμε!

«Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι, ὅπως εὐδοκιμήσωσι τοιαῦτα αἰσθήματα, ἀπαι-
 τεῖται νὰ ὑποδοθῆ καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας. Οἱ γενναῖοι ἄνδρες καταφεύγου-
 σιν εἰς μεθόριους χώρας ἢ εἰς δύσβατα ὄρη καὶ ἐκεῖθεν ὀρμώμενοι ἐπιπί-
 πτουν κατὰ τῶν πεδιάδων, ὅπου οἱ σκλάβοι προσκυνοῦν τοὺς Τούρκους, ὡς
 λέγει τὸ ἐλληνικὸν ᾄσμα. Ἄλλ' ὁ Αἶμος καὶ ἡ Ροδόπη οὐδαμῶς ὑπολείπον-
 ται κατὰ τοῦτο τῆς Πίνδου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἦσαν ἐπίσης πρόσφοροι
 εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας· ἀνδ' ὁ διατρέχων τὸ εὐάλωτον Σοῦλι θαυμάζει τὸ
 ἥρωϊκὸν θάρρος τῶν εὐκρίθμων προμάχων αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μακρὸν κατώρ-
 θωσαν νὰ καταπολεμήσωσι τὸν Ἄλῃ πασαῖν, πάντες ἐπίσης θαυμάζουσι, πῶς
 ἐν τοῖς ᾄσμασιν, ἅτινα ἐποιήθησαν ἐν ταῖς κορυφαῖς τοῦ Γηραιοῦ ὄρους, τῆς
 Ρίλας καὶ τοῦ Περίν, δὲν ἀκούεται οὐδὲ ἀσθενεστάτη διαμαρτυρία κατὰ τῆς
 τουρκικῆς δεσποτείας. Μήπως αἰτία ταύτης εἶναι, ὅτι οἱ Βούλγαροι, οἱ
 ὅποιοι ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἐπιμόνωσ ἀντιστάσαν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐλ-
 ληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἠσθάνοντο ὅτι εἶχον πλείονα συγγένειαν καὶ ὁμοιό-
 τητα πρὸς τὴν ἐκ τῶν τουρκομανικῶν ἀπειρητῶν ἐπίσης καταγομένην φυλὴν
 τῶν Τούρκων;

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Δοζών. Ἰδόμεν δὲ νῦν πῶς αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι περι-
 γράφουσιν εἰς τὰ ᾄσματα αὐτῶν τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Χαϊδούτων.

Οἱ Χαϊδούτοι δὲν προσβάλλουσιν ἕσπουσ προτίθενται νὰ ληστεύσωσι, μό-
 νον ὅταν εἶναι ἐξησφαλισμένη ἢ ἐπιτυχία τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλ' ἀποτελμῶσι
 καὶ ὀλίγοι νὰ ἐπιπίπτωσι κατὰ πολυαριθμῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τοῦτο ὅμως χρειά-
 ζεται ἰδιαιτέρα στρατηγικὴ τέχνη. Τὸ ἐπόμενον δημοτικὸν ᾄσμα διηγεῖται
 τοιοῦτο ἥρωϊκὸν κατόρθωμα ἐνὸς παλληκαριοῦ τοῦ καπετάνιου Λάλτσου.

Ἡ μωρὰ Τούρκισσα.

(Dozon ἀρ. 20.)

Ὁ Λάλτσος τοὺς συντρόφους του μαζεύει καὶ τοὺς λέει·
 «Συντρόφοι μου παρήφανοι, καὶ πρῶτα παλληκάρια,
 κρυφὸ μαντάτο μοῦ στείλαν, κρυφὴ παραγγελία,
 πῶς ἡ Κερίμα θὰ διαδῆ, ἡ ἄσπρη Τουρκοπούλα,
 μὲ πεντακόσιους Γκέγκηδες, μὲ χίλιους Ἄραπάδες.
 Ποιὸς εἶναι ἀξιὸς καὶ καλός, ποιὸς εἶναι παλληκάρι
 νὰ τῇ γελᾷσῃ τεχνικὰ τὴν ὀμορφὴν Κερίμα,
 πῶχει τὰ γρόσσα τὰ πολλὰ, καὶ τὰ χρυσὰ γιορντάνια·
 νὰ τῆς φιλήσῃ τὸ λαιμό, νὰ πάρῃ τὰ γιορντάνια·»

Ὅλοι τοὺς ἐφοβήθησαν, καναὶς δὲν ἀποκρίθη,
 μόν' ὁ λεβέντης Δημητάρ, ἐκαίνοσ δὲ φοβήθη.

«Γιὰ κάτσα χάμου, Δημητάρ, 'ς τό νοῦ σου μὴν τό βάνης,
τ' εἶν' ἡ Κερίμα ἔξυπνη, καί δέν θά τή γαλάσως,
καί θά σέ κάμη νά χαθῆς, κρέμα 'ς τή λαθεντιά σου!»

ἽΟ Δημητάρ δὲ μίλησε, δέν ἀνοιξε τό στόμα.

Ντύνεται καί στολιζέται καί πάει νάν τήν εἶρη.

ἽΑπό μακριά τήν χαιρατῆ κι' ἀπό κοντά τῆς λέει.

«Κερίμα μου περήφανη, ὀμορφῆ Τουρκοπούλα,
ἐγὼ γιὰ σένα χάνομαι, τό νοῦ μου τόν ἐπήρας
γιὰ διῶξες τοὺς ἀνθρώπους σου, γιὰ νά σοῦ εἶπω δυό λόγια».

Κ' ἐκαίνη ἐγελάστηκε, διῶχναι τοὺς ἽΑρβανίτας,
καί ἔφησε τό Δημητάρ νά μπε 'ς τόν ἀραμπῆ της.

«Κερίμα μου, ἀγάπη μου, γιὰ σῆκω τό κεφάλι,
νά σέ φιλήσω 'ς τό λαιμό κι' 'ς τὰ χρυσά γιορντάνια.»

Κ' ἐκαίνη ἡ ἀσυλλόγιστη σηκίοναι τό κεφάλι,

κι' ὁ Δημητάρ της τό κοψε καί παίρναι τὰ γιορντάνια,

παίρναι τὰ ρούχα τὰ χρυσά καί πάει 'ς τόν καπετάνιο,

καί τοῦ ρηξε 'ς τὰ πόδια του τῆς Τούρκας τό κεφάλι.

Τὰ παλληκάρια κοίταξαν, κι' ὁ νοῦς των δέν τό χέρει

πῶς γέλασεν ὁ Δημητάρ τήν ἄσπρη Τουρκοπούλα.

ἽΟ ἀποκεφαλίζων τήν Τούρκισσαν, διὰ ν' ἀρπάσῃ τὰ χρυσά περιδέραια αὐτῆς, δέν εἶναι ἡπιώτερος πρὸς τὰς ἀγαθήνας καί γνωρίμους γυναῖκας. ἽΟ ὑπηρέτης, γενόμενος Χαϊδούτ, σπινδαί γι' ἀποκλόνῃ δι' αἵματος τὰς πρὸς αὐτὸν ὕβρεις τῆς ἀγερώχου δεσποίνης. Ὅθεν μαλάσσεται ἡ καρδία του ἐκ πλεουσίων λύτρων, ἀπ' αὐ ἄλλως δέν ἴσχυε νά μνησθῆ τό παράδειγμα τῶν κτηνῶν ἄλλων ἔθνων, σκίνας δέν λαμβάνουσι τὰ λύτρα, ὅταν δέν δύναται νά ἀποδώσωσι τὸν αἰχμάλωτον. ἽΟ Βούλγαρος Χαϊδούτ καί τὰ λύτρα κρατεῖ καί τὸν αἰχμάλωτον φονεύει. Ὅθεν πράττει ὁ Στογιάν, ὁ καί' ἐξεχγὴν ἦρως τῶν βουλγαρικῶν ἄσμάτων.

ἽΟ Στογιάν καί ἡ Νεδέλια.

(Dozon ἀρ. 21).

ἽΑφόντας στάθη τό χωριό κλέφταις δέν τό πατήσαν
καί τώρα ἔδαλαν βουλή νά μποῦν νά τό πατήσουν.

ἽΣ τῆ μέσῃ στένουν φλόμπουρε καί τό χορὸ ἀρχίζουσι,
καί γύριζαν καί κοίταξαν κάθε χωριατοπούλα,

νά βροῦν τήν κόρη τοῦ παπᾶ τήν ὀμορφῆ Νεδέλια.

Κανέννας δέν τῆ γνώρισε, κανέννας δέν τήν ἤρε,

μόν' ὁ Στογιάν τῆ γνώρισε τό ἄξιο παλληκάρι.

Τῆν ἀρπαξε, τήν ἔσυρε ψηλά 'ς τὰ κορφοδούνια,

ποῦ εἶχαν οἱ κλέφταις μάζωξη, ποῦ εἶχαν κρυφὸ λημέρι.

ποῦ εἶχαν ἄρνια καί φένανα, κριάρια σουβλιωμένα,

ὅποῦ εἶχαν καί γλυκὸ κρασί ἀπὸ τό μοναστήρι,

ὅποῦ εἶχαν καί τήν Νεδελιώ νά τοὺς κερνᾶ νά πίνουν.

ἽΟλους κερνάει τό κρασί ἔξαίτω τό ποτήρι,

καί τό ποτήρι τοῦ Στογιάν δέν τοῦ τάπογομιζαί

μόν' ἀπ' τὰ δάκρυα τὰ πολλὰ γεμίζει τό ποτήρι.

Γυρίζεται τότε ὁ Στογιάν καί λέει τῆς Νεδελίας.

«Πίς μου, θυμάσαι, Νεδελιώ, σάν ἤμουν ψυχογιός σας,
 ἐπού ἀρρώστησα βαριά, βαριά γιά νά πεθάνω,
 λίγο νερό σοῦ ζήτησα καί σὺ δέν καταδέχτης,
 μόν' μου δωκας γαλακτιομα ἀπό τὸ ζύμμαμά σου,
 λίγο φωμί σοῦ ζήτησα καί σὺ σάν μὴν εἶχας,
 ἀπ' τὸ καρδέλι ἔξυσας καί μου δωσας λιγάκι ;
 Νά κόψω τὸ κεφάλι σου, τόν ἄσπρο τόν λαიმό σου,
 σάν τὸ ἀρνί τοῦ Ἁγ Γιωργιοῦ, σάν κόττα του Γεννάρη ;»
 Καί λέει ἡ κόρη τοῦ παπᾶ, ἡ ὁμορφη Νεδελία·
 « Ἄν ἔφταιξα, ἀδερφοῦλη μου, καί σὺ συμπάθησέ με.»
 Καί ὁ Στογιάν σάν τ' ἀκουσε βαριά τοῦ κακοφάνη
 καί τὸ σπαθί του τραύηξε, τῆς κόβει τὸ κεφάλι.
 Κ' εἶκαι ἐπού τῆς τὸ κοβε ἐφώνησε ἡ Νεδελία·
 φιλήν φωνίτοαν ἔσυρε, ὅσο κι' ἂν ἤμποροῦσε.
 Ἄκουν τὰ δάση καί θρηνοῦν, κ' οἱ κάμποι ἀναστεναῖζουν.
 Καί νά σου καί κατάφθασαν ἡ ἔαγορά τῆς κόρης.
 Σαφόρτωσε τὴν ἔαγορά, φορτώνει τὸ κεφάλι,
 καί στέλνει ἔς τὸν πατέρα τῆς τῆς κόρης τὸ κεφάλι.

Ἄλλ' οὐδὲ πρὸς τὴν ἰδίαν σύζυγον φέρεται φιλάνθρωπότερον ὁ Χαϊδούτ. Πολλὰ ἄσματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ περιγράφουσι τὴν τρυφεράν τῶν συζύγων ἀγάπην, ἀφηγοῦνται περιπαθῶς τὴν ἀσθένειάν τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀποδημοῦντος ἢ αἰχμαλώτου ἀνδρός, τὴν ἀσθένειάν αὐτοῦ ἀναγνώρισιν ἢ τὴν ἀρπαγὴν τῆς συζύγου ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἴν ἡμεροῦσιν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ σύζυγος ἀρπάζει τὴν καλὴν τοῦ μετ' ἐπαλληλίως ἐπαναβλέπευσαν αὐτόν, καί ταχὺς ὡς ὁ ἄνεμος τὸν φέρει πρὸς ἐκείνην ὁ ἵππος τοῦ μακρὰν τῶν διωκόντων. Πάντη διάφορος εἶναι ἡ λύσις τῶν τοιαύτων δραμάτων ἐν τῇ βουλγαρικῇ ποιήσει. Οὕτως ὁ Κόγιος, θέλων νά γίνῃ ληστής διὰ νά συνάξῃ λάφυρα ἢ νά σκοτωθῇ, λέγει πρὸς τὴν σύζυγόν του Στάναν νά τὸν ἀναμένῃ ἐπὶ ἐννέα ἔτη. Ἄν δὲν ἔλθῃ ἕως τότε, εἶναι ἐλευθέρᾳ νά νυμφευθῇ ἄλλον. Παρῆλθον ἐννέα ἔτη καί εἰς μὴν· ὁ Κόγιος δὲν ἐπανήρχετο. Πολλοὶ γαμβροὶ ἐζήτουν τὴν Στάναν, ἀλλ' ἐκείνη δὲν ἤθελε νά νυμφευθῇ φοβουμένη τὸν πρῶτον ἀνδρα, ἂν καί παρῆλθεν ἢ ὑπ' αὐτοῦ ταχθεῖσα πρεθεσμία. Ἄλλ' ἔπρεσβύτερος ἀδελφός τῆς τὴν ἀναγκάζει νά νυμφευθῇ. Ἄλλ' ὅμως μίαν νύκτα κρούει τὴν θύραν ὁ πρῶτος σύζυγος· ἡ Στάνα ἦτο μόνη ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀνοίγει πρεθύμως τὴν θύραν καί εἰσέρχεται ὁ Κόγιος μετὰ τὰ παλληκάρια του.

—«Στάνα καλή, Στάνα ἀκριδὴ, θέλεις νά μᾶς φιλέψης,
 νά μᾶς κερνᾷς γλυκὸ κρασί, νά φέγγῃς μὲ λαμπάδα ;»
 Κ' ἡ Στάνα τ' ἀποκρίθηκε τοῦ Κόγιου καί τοῦ λέγει,
 «Κόγιε καλέ, Κόγιε ἀκριδὴ, ἐγὼ νά σὰς φιλέψω,
 νά σὰς κερνώ γλυκὸ κρασί νά φέγγω μὲ λαμπάδα».
 Κι' αὐτός τῇ Στάνα ἐγῶσε, τὴν ἀλειψὲ μετὰ πίσσα,
 καί ἕστερα τὴν ἀναψὲ, νά φέγγῃ σάν λαμπάδα.

Τρεις μέρες τρώγαν κ' έπιναν, τρεις μέρες και τρεις νύκτας
κ' η Στάνα τό τραπέζι τους φώτιζε σάν λαμπάδα.

(Dozon άρ. 35).

"Αν δέν υπήρχεν ό Νέρων, ό Βούλγαρος Στογιάν θά ειχεν άμέριστον
τήν δόξαν τής φοβεράς έπινοίας τών άνθρωπίνων λαμπάδων. 'Η :σιαύτη
άποτρόπαιος κακουργία, ητις εις πάντα άνθρωπον έμποιεϊ φρίκην, περιγρά-
φεται ξηρώς και άπαθώς υπό του άσματος, διότι φόνος συζύγου ούδέν έχει
τό άπάδον πρός τήν βουλγαρικήν ήθικήν. 'Η γυνή δέν είναι ή σύντροφος
του βίου, αλλά πράγμα, επέχουσα θέσιν υποζυγίου, και υποζυγίου έργα
ένίοτε ποιούσα. 'Ιδού ώς έν παραδειγματι πώς μία σύζυγος άπαριθμεί τά
υπό του άνδρός της επιβαλλόμενα αὐτῆ καθημερινά έργα.

"Όταν ξυπνήσῃ τό πρωί και πάει 'ς τό χωράφι
δέν παίρνει 'ς τό ταξάρι του ψωμί νά φάῃ τό γιόμα,
μόν' παραγγέλνει έτοιμο μαγέρεμα νά του χω,
νά παίρνῃ τό μαγέρεμα και νά του τό πηγαίνῃ.
Και όταν τό μαγέρεμα του πάῃ 'ς τό χωράφι,
ξεζεύγει τό ένα βόιδι του και 'ς τό χωράφι πῆ βάνει,
μέ τῆ βουκέντρα μέ κεντῆ, 'ς τό χωράφι.
'Από τό γιόμα ώς τό κινεϊ 'ς τό χωράφι τό ζευγάρι.
και ύστερ' από τό κινεϊ 'ς τό χωράφι τό ζευγάρι
νά μαγαζιέῃ τό φαί, 'ς τό χωράφι.

(Dozon άρ. 35)

"Αν δέ άναγκασθῆ νά κόμῃ ενλογῆ μεταξύ τής γυναίκος του και ένός
των κτηνῶν του στάδλου του, ό άνήρ θά προτιμήσῃ τό κτήνος, ώς ό Τοδῶρ
του έπομένου δημοτικοῦ άσματος.

•Ο Τοδῶρ και ό μαῦρός του

(Dozon άρ. 55).

«Μητέρα μ', έπιασε φωτιά 'ς τό Σλίδνου τό παζάρι
και καίγονται τά μαγαζιά και του Τοδῶρ τό σπίτι».
Τό σπίτι του καιγόταναι και ό Τοδῶρ τό βλέπει.
Τό βλέπει, συφοριάζεται, δέν ξέρει τί νά κόμῃ
άν έμπῃ μέσα 'ς τῆ φωτιά σάν τί νά πρωτοβγάλη ;
νά βγάλη τῆ γυναίκα του μέ τά μικρά παιδιά του ;
μά νά καῖ ό μαῦρος του μέ τῆ χρυσή τῆ σέλλα ;
Κ' η μάιννα του τόν έλεγε, κρυφά του κουβεντιάζει :
«Σῦρε και βγάλε τ' άλογο μέ τῆ χρυσή τῆ σέλλα,
γιατ' έναι τέτοιο άλογο δύσκολο θά ξανκούρης,
μά κι' αν καῖ η γυναίκα σου μέ τά μικρά παιδιά σου,
θά πάρης όμορφότερη, κι' άλλα παιδιά θά κόμης.
Τ' άλογα δίνουν ακριδά, πῶς ν' αγοράσῃς άλλο :»

1) Κινεϊ ή προσευχή των Μουσουλμάνων, η γενομένη δύο ὥρας πρό της δύσεως του
ηλίου και η ὥρα της ημέρας, καθ' ην αὐτη γίνεται.

Ἐχύθηκε μέσ' ἔς τὴ φωτιά καὶ βγάναί τ' ἄλογό του.
 Ζῶσαν οἱ φλόγας τὰ παιδιὰ, ζῶσαν τὴ μαύρη μάννα·
 κ' ἐκλαίγανε τὰ ἄμοιρα, κ' αὐτὴ τὰ παρηγόρα
 κ' ἔχυνε δάκρυα κλυτερά μήπως καὶ τὰ θροοίσου.
 Σίδερο βάνει ἔς τὴν καρδιά καὶ θλιθερά τοὺς λείει.
 «Καίητε, φυλλοκάρδια μου, γενῆτε ἄσπρη στήχτη
 κ' ἐγὼ ἢ δόλια μάννα σας καμίνι ἀναμμένο,
 γιὰ νὰ μὲ βλέπη ἢ μάμμη σας νὰ χαίρεται ἢ καρδιά της».

Εἰς τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς θέσιν εὐρίσκεται καὶ ὁ Δῆμος τοῦ ἑλληνικοῦ δημοτικοῦ ἄσματος· πυρκαϊὰ καίει τὰ σπίτια του καὶ αὐτὸς μακρόθεν βλέπει τὴν συντελουμένην καταστροφὴν ἀδυνατῶν νὰ παράτχη βοήθειαν. Ἄλλὰ τὰ κατέχοντα αὐτὸν συναισθήματα εἶναι διάφορα ἀντικρυς ἐκείνων, ποῦ ἡ αὐτὴ συμφορὰ διεγείρει εἰς τὸν ἥρωα τοῦ βουλγαρικοῦ ἄσματος. Παρίσταται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἡ μάννα τοῦ Δῆμου, ὡς ἡ τοῦ Τοδῶρ ἐν τῷ βουλγαρικῷ· ἀλλ' αὐτὴ ἀντὶ ἰδιοτελῶν συμβουλῶν προσπαθεῖ νὰ τὸν παραμυθήσῃ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τοῦ κτίσῃ ὠραιότερα σπίτια, ὁ Δῆμος δ' ὅμως εἶναι ἀπαρηγόρητος, διότι δὲν θλίβει αὐτὸν ἡ φθορὰ τῶν κτημάτων, ἀλλὰ τῆς οἰκογενείας του ἢ καταστροφῇ, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀνεπανόρθωτον.

Μαράθηκιν τὰ δένδρα κ' οὐλοῦντα
 μαράθηκε κ' ὁ Δῆμος ὅχι τὰ δένδρα
 Βγαίνει ἔς τὰ πέντε ἀλώνια
 βλέπει φωτιά καὶ καίει μὲ τὴν
 καὶ κλαίει καὶ κλαίει κ' ὀρεῖ
 Κ' ἡ μάννα του τοῦ λείει, τὸν παρηγόρει
 «Σώπα, καίμενε Δῆμο, μὴν παρηγορεῖ
 κ' ἐγὼ σοῦ φκιδῶνω σπίτια, πύργου, ἀλώνια.
 — Δὲν κλαίω ὁ μαῦρος τὰ σπίτια, μὴν κλαίω σου,
 μόν κλαίω τὴ φαρμακιά μου, τὴ γυναίκα μου».

Ὅταν ὁ σύζυγος νομίσῃ ὅτι ἡ γυνὴ του κατέστη ἄχρηστος, τὴν ἀπορρίπτει ὡς σκευὸς περιττόν. Καὶ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ εὐχαριστημένη, ἂν ἀρκεσθῇ εἰς τὸ νὰ τὴν διώξῃ τῆς οἰκίας. Διότι ἔχει καὶ ἄλλους τρόπους ἀπαλλαγῆς πολλῷ χείρονας. Οὕτως ἐν ἑτέρῳ δημοτικῷ ἄσματι λέγει ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν στείραν γυναίκα του·

—«Γυναίκα, νὰ σὲ σφάξω : Γυναίκα νὰ σὲ διώξω ;»

Σκεφθεῖς ὅμως ὅτι φιλάνθρωπότερον εἶναι νὰ τὴν σφάξῃ

Ἐστὸ μακελλάρη πάει τὸ φίλο του Νικόλα,
 καὶ ὁ Τοδῶρ τοῦ λείει· «Κουμπάρε μου Νικόλα,
 ἔλα γιὰ νὰ μοῦ σφάξῃς μιὰ στρέφα ἀγελάδα.»
 Καὶ τοῦ Τοδῶρ τοῦ λείει ὁ φίλος του Νικόλας.
 «Τραῦα σὺ ἐμπρός, κουμπάρε, κ' ἐγὼ ἔρχομαι κατόπι.»
 Κάθεται κ' ἀκονίζει τὴν κοφτερὴ μυχάρινα
 καὶ ὕστερα πηγαίνει εἰς τοῦ Τοδῶρ τὸ σπίτι.
 Μόν ὁ Τοδῶρ δὲν βγάναί τὴ στρέφα ἀγελάδα,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μά τώρα μάς αφήναις γαϊά, 'ς τό σπίτι νά γυρίσῃς
νά σέ πικντρέψῃ ἡ μάνα σου καί νά σέ σταφανώσῃ
μέ τοῦ παπᾶ τοῦ Νικολάου τῆ ζηλεμένη κόρη».

Τό ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ κατισχυόν εὐγενές αἶσθημα τῆς ἀγάπης τῆς φύσεως ἐξασθενίζει εὐτυχῶς τήν ἐντύπωσιν, ἣν παράγει ἡ αἰμοχαρῆς κομπορημοσύνη τοῦ Χαϊδοῦτ.

Ἄλλ' ὁ γάμος δέν εἶναι πάντοτε τό ἐπισητάσμα τοῦ ληστρικοῦ βίου. Ἐνίοτε ὁ Χαϊδοῦτ, ἂν διέπραξε καί ἄλλα πλὴν τῶν συνήθων κακουργημάτων, ζητεῖ νά ἐξαγνίσῃ διὰ τῆς μετανοίας τόν ἁμαρτωλόν βίον του. Κτίζει γεφύρας, ἐκκλησίας, μοναστήρια ἢ γίνεται μοναχός, ἕπως φροντίσῃ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του. Οὕτω καί ὁ Στογιάν ἀφιερρεῖ ὅσα πλούτη συνήθροισεν εἰς τὰς μονάς τοῦ Ἁγίου Ὄρους καί γίνεται καί αὐτός καλόγηρος.

Ἡ κακὴ γλωσσοῦσα.

(Dozon ἀριθ. 25).

Ἐφούντωσαν τὰ δένδρα, ἀνοῖξαν τὰ κλαδιά,
καί βούρκωσε τῆς μάνας, τῆς ζηλεμένης κοροθιά (1).

Δέν κάνει σάν ταῖς ἄλλαις τῆς μάνας τῆς Στογιάν
μά λέει 'ς τόν υἱό της καί τὸν παρακαλεῖ:

«Τό καλοκαίρι τοῦτο δὲν ἔπρεπε νά ἔρθῃ·

Παρακαλεῖται (2) ἡ μάνα τὸν υἱὸν καὶ τὸν παρακαλεῖ:

«Γαϊά, μά' ἐξασθενῶσαν καὶ πικντρέψῃ σέ

Κουμπάρα, ποῦ νά εἶναι, ποῦ βρέθηκε τὸ Στογιάν,

ποῦ εἶναι τό παλληκαίρι τὸ πικντρέψῃ σέ

νά ρθῇ κι' αὐτός μαζί μας νά ἀνοῖξῃ τὰ κλαδιά,

νά πᾶμε εἰς τὰ Ρίλα, εἰς τό φερέντορο;

τῆς μάνας του ἀποκρίθη καί λέει ὁ Στογιάν:

«Μητέρα, δέν σέ φοβάνουν δέν σοῦ εἶναι ἀρκετά

ἐννιά ἀμάξια πλούτη καί ἄλλο μὲ φλωριά :

Γιὰ μάνα, δὲ βαρέθης νά κρύβῃς τὰ κορμιὰ

ἐκείνων ποῦ σκοτόνω σάν ἔδω γιὰ κλαδιά :

νά πλένης ματωμένα σκουτιὰ δὲ βαργεστές :

Κ' ἡ μάνα του τοῦ λέει καί τόν παρακαλεῖ:

«Γιὰ ἀκουε κ' ἐμένα, λαβάντη μου Στογιάν!

Τό καλοκαίρι τοῦτο νά ἔδῃς γιὰ κλαδιά,

κ' ὕστερα ὄντας γυρίσῃς νά μὴ ξανάδῃς πλιό».

Τῆς μάνας του ἀποκρίθη καί λέει ὁ Στογιάν

«Μάνα, γλυκατιά μου μάνα, τί φρόνιμα μιλεῖς!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1) Τινῶν ἐκ τῶν βουλγαρικῶν ᾄσματων εἰ δύο πρῶτοι στίχοι ἑρμειοκαταληκτοῦσιν.— Τὴν ἀνοῖξιν, ὅτε κατὰ τὸ ἐλληνικόν ᾄσμα,

ἀνοίγει ὁ γάδος κ' ἡ ὄβρα καί σκοτιόνουν τὰ λημέρια, βγαίνουν εἰ κλέψταις 'ς τὰ βουνά' διὰ τοῦτο ἡ προσέγγισις τῆς ἀνοίξεως θλίβει τὰς μητέρας αὐτῶν.

2) Τεργύροισι, ἔμποροισι, καί συνεκδοχικῶς ἑδοσιπάροισι, διαβάται.

Βγάλε νάν τή φιλήσει τή γλώσσα τή χρυσή,
 ποῦ δίνει τέτοια γνώμη καί τέτοια συμβουλή».

Βγάνει τή γλώσσα ἔξω ἢ μάνα του ἢ κουτή

καί ὁ Στοιγάν τήν κόβει μέ μιὰ δαχτυλιὰ

Φορτώνει ἔννιά μουλάρια φορτώματα φλωριά,

τά πάει 'ς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τά πάει 'ς τὸ Χιλενδάρ,

κι' αὐτὸς καλογαρεύτη, γ' ἀγάσῃ τήν ψυχή.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ